

**Neko
gleda**

**posvjedoči i
zabilježi**

**OVA TAKTIKA JE DOBRA
ZA LJUDE DA UHVATE
ZLOUPOTREBE I KRŠENJA
PRAVA DOK SE DOGAĐAJU**

PRIMJERI IZ VIDEOA

● Snajperista iz Targuista

Anonimni zagovarač u Maroku

Jedan zagovarač snimio je video policijskih službenika u Maroku kako traže mito od vozača i objavio ih je na YouTube-u, gdje su snimke gledane stotinama hiljada puta. Ne samo što je vlada preuzela disciplinske mjere protiv tih policajaca, već je koristila istu tehniku kao i “Snajperista iz Targuista”, instaliravši video kamere kako bi lovila policajce i u buduću.

KORIŠTENE ALATKE: Video kamera, softver za montažu videa, YouTube, blogovi

LINKOVI SA VIŠE INFORMACIJA:

Video: <http://bit.ly/H8rlj> (youtube.com)

Blogerske priče: <http://bit.ly/1uOFyB> (menassat.com)

● Šafranska revolucija

Blogeri i zagovarači u Burmi

Zagovarači koriste blogove kako bi zaobišli cenzuru vijesti iz Burme koje je instalirala vojna hunta i da prošire glas o kršenjima i zloupotrebama ljudskih prava. Blogeri su uspjeli da rašire vijesti o dva ključna događaja, razmjenom fotografija snimljenih jeftinim digitalnim kamerama i mobilnim telefonima: građanske proteste protiv naglog ukidanja subvencija na gorivo, i sve nasilniji odgovor vojske na proteste građana. Slike budističkih monaha i monahinja na ulicama gradova u Burmi postale su popularne na internetu i pomogle su u širenju izvještaja o tome šta se dešava u Burmi.

KORIŠTENE ALATKE: Blogovi, novinski izvještaji, digitalne kamere, mobilni telefoni, fotografije

LINKOVI SA VIŠE INFORMACIJA:

Blogovi, slike, video: <http://ratchasima.net/saffron-revolution/>

TARGUIST SNIPER, YOUTUBE

RACOLLES (FLICKR)

PLANIRAJTE VAŠU AKCIJU

- U Burmi, blogeri i zagovarači ljudskih prava suočili su se sa znatnim rizicima pri iznošenju svojih svjedočenja i dokaza. Kako zaštititi sebe i druge ljude uključene u kampanju ili koji daju podršku? Uzmite u obzir digitalni trag koji ostavljate: IP adrese, e-mail adrese, lozinke, liste vaših prijatelja na društvenim mrežama, imena pod kojima ste kupili mobilne telefone i SIM kartice, kao i imena i organizacije na čije ime su registrirana imena domene sajtova.
- Razvijte kriterijume za verifikaciju svjedočenja koje ste sakupili i objavili. Neke platforme za građansko izvještavanje su zloupotrebljavane za iznošenje optužbi protiv nevinih ljudi i za otkrivanje identiteta disidenata.
- Jedan od načina koji je WITNESS koristio kako bi zaštitio identitet ljudi u video svjedočenju je da se ne snima njihov lik. Sa jakim pozadinskim svjetlom, možete da snimate siluetu njegovog ili njenog lica bez da pokazujete detalje. Tako, čak i ako kasete budu zaplijenjene, nema vizualnog traga snimljenih osoba.
- Razgovarajte sa ljudima o “najgorem mogućem scenariju” koji ih može zadesiti ako ispričaju svoju priču i ako je njihov identitet kompromitovan ili otkriven. Ta diskusija dozvoljava vam da dobijete saglasnost ljudi koji su informirani o rizicima i da planirate kako da minimizirate rizik.

STUDIJA SLUČAJA

NASLOV: Sjećajući se Nede

KO: Zagovarači u Iranu

GDJE: Teheran

WEBSAJT: <http://bit.ly/Kpcsu> (wikipedia.org)

OPIS

Dva kratka videa koja prikazuju smrt Nede Agha-Soltan tokom protesta poslije izbora u Iranu dobili su veliku pažnju širom svijeta u junu 2009. godine. Jedan video (<http://bit.ly/10FpwN>) je snimio nepoznati čovjek koji je onda e-mailom poslan pristalicama i velikom brzinom dospio do Facebook-a. Odluka da se video šalje emailom umjesto direktnog postavljanja donešena je da bi se zaštitio autor, ali i da bi se zaobišla cenzura na internetu koju je iranska vlada sprovodila poslije izbora. Osim toga, drugi video koji je snimio očevidac Nedine smrti (<http://bit.ly/yyvoM>) pojavio se na CNN-u samo nekoliko sati nakon što je postavljen na YouTube.

Imajući u vidu da su videa postavljena i raširila su se velikom brzinom, nije bilo dovoljno vremena da se razmotre implikacije tako brzog širenja nemontiranog materijala iz prve ruke.

Pišući za WITNESS, Priscila Neri pita “kao zabrinuti građani, aktivisti i ljudi, kako možemo ostvariti ravnotežu između potrebe da se “pronese riječ” o onome što se dešava u Iranu sa potrebom da se poštuje Nedin dignitet u smrti, kao i tuga njene porodice suočene sa takvom tragedijom?” Sa porastom mogućnosti koju ljudi imaju da snime lična svjedočenja i događaje mobilnim telefonima i digitalnim kamerama, video snimak Nede pred nas postavlja odluku kako da na najosjetljiviji i strateški način objavimo ta svjedočenja, naročito u nestabilnim i eksplozivnim trenucima.

Takođe ilustruje opasnost sa kojom se ljudi suočavaju kada postavljaju snimke na internetu: otad su iranske vlasti pritvorile

zagovarače i demonstrante, a Twitter i Facebook pomenuti su u sudskim procesima koji se protiv njih vode.

KORIŠTENE ALATKE: Kamere mobilnih telefona, elektronska pošta, YouTube, Twitter, Facebook, blogovi

DOSEG: Stotine hiljada, ako ne i milioni ljudi širom svijeta.

RESURSI: Pristup mreži podataka na mobilnim telefonima i internetu.

VRIJEME TRAJANJE: Nekoliko sati od snimanja materijala do postavljanja na internetu. Još nekoliko sati je prošlo prije prikazivanja na internacionalnim medijima.

NIVO TEŽINE: 2 od mogućih 5

TROŠKOVI: Nepoznato

LINKOVI SA VIŠE INFORMACIJA:

New York Times blog: <http://bit.ly/TqGnG>

Global Voices: <http://bit.ly/FK51f>, <http://bit.ly/LLAbx>

WITNESS: <http://bit.ly/gtyPzABCNT>

ABCNT.WWW.ABCNT.INFO

URADITE SAMI

Pitajte

- Da li ćete imati vremena da isplanirate sakupljanje svjedočenja očevidaca? Ili možda pripremate zagovarače i podržavače da spontano sakupljaju materijale na najetičkiji i strateški najbolji način?
- Koje su alatke već dostupne ljudima koji su pod najvećim uticajem problema kojima se bavite kako bi dokumentovali zloupotrebe i kršenja prava - mobilni telefoni, digitalne kamere, pristup sajtovima socijalnih mreža i blogiranje?
- Na koji način poštujete i štitite integritet ljudi čije priče vaša kampanja distribuira mnogo široj publici?
- Kakva je vaša medijska strategija i strategija odnosa prema vani? Kako ćete odgovoriti na hitne zahtjeve štampe ukoliko vaši materijali postaju vijesti dana?
- Gdje ste vi u odnosu na pitanje ili zajednicu sa kojom radite?
- Kako ćete odgovoriti na zahtjeve za skidanje materijala sa vašeg ili drugih sajtova koji dolaze od vlada, komercijalnih sajtova ili ljudi koji su pod uticajem slika, videa ili blogova?

Kako to možete uraditi drugačije

- 1 Ne morate koristiti video. Zatražite od ljudi da iskoriste svoje mobilne telefone da pošalju slike e-mailom ili, ako je moguće, multimedijalnom porukom (MMS-om) od kojih se kasnije može izraditi slideshow, ili se mogu objaviti svaka za sebe.
- 2 Ako nije moguće sakriti identitet ljudi vizualnim metodama, koristite animaciju, lutke ili fotomontažu kao način digitalnog pripovijedanja.
- 3 Nije uvijek moguće posvjedočiti događajima iz prve ruke. Neke događaje možete da rekonstruišete kasnije putem intervjua, ili tako što ćete upoznati ljude koji su učestvovali preko povjerljivih saveznika i kontakata.
- 4 Umjesto da snimate lica ljudi na živim događajima, razmotrite alternativne, bezbjednije načine da dobijete snimak koji će ispričati priču o akciji ili protestu.
- 5 Ako video ima za cilj da razotkrije korupciju, razmislite kako ćete jasno predstaviti uloge ljudi koji su na snimku i njihove međusobne odnose. Vizualnim mapiranjem tih odnosa možete da rasvijetlite veze između ljudi, organizacija i korupcije.

ALATKA U FOKUSU

Povjerljiva zajednica za razmjenu videa za zagovarače za ljudska prava

WITNESS, NVO koja se bavi video zastupanjem, održava svoj websajt za razmjenu videa, The Hub (<http://http://hub.witness.org/>), gdje svi mogu postavljati video snimke povezane sa ljudskim pravima. Na sajtu The Hub, zajednica zagovarača zainteresovanih za pitanja ljudskih prava već postoji, a WITNESS već ima iskustvo u zaštiti prava zaštitnika na slobodu izražavanja. Jedan nedostatak je da The Hub ne posjeduje masovnu, raznoliku publiku koju imaju drugi veoma popularni video sajtovi; zbog toga, možda odlučite da koristite The Hub ali i popularne sajtove kao što je YouTube, ako ciljate na što je moguće veću publiku.

posvjedoči i zabilježi: p5

SAVJETI

VIOLETA KRASNIC, IZ WITNESS-a, O PRIKRIVANJU IDENTITETA:

“Snimanje intervju sa prikrivenim identitetom je pitanje povjerenja, kako u ljude, tako i u tehnologiju. U procesu dobijanja saglasnosti, mi iznosimo cilj videa i namjeravanu upotrebu u kampanji video zastupanja, a čitav proces zasniva se na razumijevanju bezbjednosnih implikacija koje nosi intervju“.

AUNG, BURMANSKI ZAGOVARAČ ZA PRAVA, O OBJAVLJIVANJU INFORMACIJA:

“Šafranska revolucija je jasno pokazala kolika je moć građanskih novinara u našoj zemlji. Ponekad informacije prenosimo preko granice korištenjem uređaja za snimanje, ponekad koristimo e-mail ili FTP – to su metode koje smo koristili do sada. Mada je režim pokušao zatvoriti sve, blogeri i građanski novinari uspjeli su prenijeti informacije inostranim medijima”.

PRISCILLA NERI, IZ WITNESS-a, O ETICI I OBJAVLJIVANJU:

“Imajući u vidu veliki broj neodgovorenih pitanja povezanih sa videom Nede, ja nemam dobro rješenje šta sa njim uraditi. Ono što sigurno znam je da ono mora biti viđeno i da se mora poštovati dignitet mlade žene. Možda zamagljivanje njenog identiteta na videu donese taj delikatni balans, možda razmisliti dvaput prije nego što neko odabere njeno lice oblikovano krvlju kao novi status na Facebook-u”.